

DR NELE KARAJLIĆ

СОЛУНСКА

28

**O NOVCU
I STRASTIMA**

Laguna

Copyright © 2018, Nele Karajlić
Copyright © ovog izdanja 2018, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Posvećeno mojim roditeljima

Beograd je dokaz da je život na krateru vulkana moguć.

Ser Artur Galovej,
engleski putopisac iz XVIII veka

PRVO POGLAVLJE

u kojem se otvara pitanje šta je to život

„Ti ćeš se roditi u Beogradu. U Ulici Solunskoj, broj 28.“

„U Beogradu?“

„Da. U Beogradu ćeš i umreti.“

„Rodiš se, pa umreš? I to između je život? Ništa više?“

„Pa šta hoćeš više?“

„Ne znam. Ja sam mislio da je to nešto više. A zašto u Beogradu? U toj... Solunskoj?“

„Tako ti je zapisano! Čovek ne odlučuje ni gde će se roditi, ni kad će se roditi. Ne odlučuje ni kad će umreti. Ha-ha-ha.“

„Pa to znači da čovek ne odlučuje ništa!?“

„Ništa! Živi u neznanju! Gluv, slep, nem, ali upravo zbog toga život je lep!“

Bini i Mića su sedeli na samoj ivici svemira, koji se nad njihovim glavama zategao kao dečji lastiš, pa su se zvezde raširile po tamnome svodu, poklanjajući mu boju zlata. Bini je mlatarao nogama iznad praznine iz koje se plazilo veliko Ništa, a Mića je, kako nije imao tela već samo dušu, ličio na plavičasti dim koji menja oblik uvijajući se oko zamišljene ose. Bini nije znao zašto je u svoje meditacije, od milijardi

duša koje plutaju prostorom, prizivao baš onu Mićinu. Verovatno mu je godilo prisustvo dečaka istih godina i slične radoznalosti. Voleo je da priča priče, a znao je da Mića voli da ih sluša. Te priče su ih i zbližile. Pošto još uvek nije bio rođen, Mići su ove priče bile veoma dragocene. Otkrivale su mu lepotu Života, koji će kad-tad proživeti.

A Binijeve priče bile su toliko zanimljive i žive da je Mića jedva čekao da se rodi. Da upozna Život. Bini je to osetio. Zbog toga je voleo da ih priča. Želeo je da u Mićinoj duši probudi ljubav za životom. Verovao je da je to nešto važno. Zato nije prestajao da ih priča za sve vreme meditacije, sve dok ga ne bi prekinuo strogi glas učitelja Jadre, koji se tobože ljutio što njegov učenik priziva duše nerođenih.

Mića je o Biniju znao samo ono što mu je ovaj o sebi otkrio, ali je primetio da nema zvezde u svemiru koja ga ne zna.

Bini mu je dosta toga ispričao, jer Bini je voleo da priča. Pričao mu je da je živeo sa majkom i ocem, i da su i oni znali da nije „obično dete“, da su se u to uverili kada se odbranio od napada kobre, tako što je po prašnjavoj zemlji iscrtao krug oko sebe, pa se nesrećna životinja pri napadu zakucala u nevidljivi zid, da su posle toga dolazili ljudi iz sela i molili ga da im izleči krave, otera oblake, donese prinove, da pirinču podari moć da proklja tri puta godišnje, da zaustavi vetrove... Svašta su ga molili, a on im je izlazio u susret, odbijajući za to darove i sklanjajući se od njihovih zahvalnosti i ponuda. Znali su i da preteraju, takvi su ljudi.

„Jednom su od mene tražili da vodu pretvorim u vino, ali se ja tada naljutih, jer moje znanje nije za cirkus, već nešto što bi trebalo da koristi ljudima, a ne da ih zabavlja.“

Pričao mu je i da je majka bila žalosna, jer je znala da će jednoga dana doći po njega, da ga odvedu učitelju Jadri, za koga je čuo od vetrova koji su nanosili pustinjski pesak pred

njihovu kuću. Pričao mu je i to da je otac teško podnosio što će ih sin napustiti, jer je predosećao da će ovaj na sebe morati da preuzme teško breme.

„Ipak, kada dođoše po mene, njima dvoma kao da laknu.“

Bini je svoje druženje sa Mićom krio od učitelja Jadre. Znao je da mu ovaj nikada ne bi dozvolio da se igra sa drugom decom, ali isto tako znao je da starac Jadra zna za njegovog prijatelja, ali se pravi nevešt, jer je njegov štićenik, iako izuzetan, ipak, još uvek dete kome se ne smeju oduzeti sva ona prava i lagodnosti koje bi deca trebalo da imaju.

Čudan je bio starac Jadra. Jedan od onih koji znaju sve. Jednom mu je rekao nešto što nije mogao da razume.

„Ko vidi tebe, vidi i tvog oca.“

To mu je rekao.

Bini je pretpostavio da starac hoće reći da liči na oca... ili tako nešto...

Bini je vodio Miću kroz ceo svemir. Pokazao mu je i pustinju kroz koju prolaze oni koji odlaze sa onoga sveta i dolaze na ovaj, doveo ga je čak i do „belog voza“, u kojem se duše rastaju od tela, i u kojem ljudi poslednji put imaju svest o svojoj sopstvenosti, posle čega se rastaju sa sobom i postaju „deo svega“.

To o „sopstvenosti“ Mićina duša nije mogla razumeti, a Bini nije umeo da mu objasni.

„To ti je kao priča, jer i tvoja priča ima svoj početak i svoj kraj.“

„Pa pričaj je...“, navaljivao je Mića, dok je pored njih proletalo jato zvezda padalica.

„Šta da ti pričam?“, reče Bini, kao bajagi nespreman na nastavak razgovora. U stvari, goreo je od želje da Mići ispriča sve što zna o njemu.

„Pa o mojoj... sopstv... to... o priči... o meni.“

„E, drug moj...“, stade da pametuje Bini. „Pa ne ide ti to tako... Priča nikad ne počinje a da se ne krene od početka.“

„Pa, reci... eto... o meni od početka.“

„E, kad si baš navalio...“, jedva dočeka Bini. „Vidiš onu reku dole...“

Pokaza rukom, a crnilo svemira polako uzmaknu pred navalom boja. Mića zaneme od lepote. Ispod njih je tekla reka.

„Ako je ovo život“, pomisli Mića zaslepljen divotom, „dajte mi ga odmah!“

DRUGO POGLAVLJE

u kojem srce trči ispred pameti

To ti je Dunav i na njemu čamac. Reka ga ljuljuška kao kad majka uspavljuje dete u kolecvi. Čovek u čamcu je tvoj deda, Života. Života Janković. Ime mu je starinsko, ali pogledaj ga samo kako je mlad, snažan i lep kao slika. Kao da nije iz Praha, gde su ljudi pogrbljeni od krpljenja ribarskih mreža, lica izboranih od sunca i vetra, krezubi od nemaštine. Kao da je tu dospeo greškom sudbine.

Žene su ga volele, jer je bio obdaren onom posebnom privlačnošću koju retko koji muškarac ima. Tim darom on ih je, mimo svoje volje, privlačio, kao što mirisni cvet na sebe privlači pčele.

U Životi je ta privlačnost rasla kako su mu rasle duge plave kose, kako je sigurnim korakom iz detinjstva kročio u doba momčenja, kako mu se čelo dizalo uvis, a zubi nizali pravilno, poput belih, prelepih vojnika, kako su mu se plave oči širile, postajale smele kao u mačke, a duboke kao jezera, kako mu se kičma ispravljala, a svaki mišić na njegovom telu zauzimao mesto koje mu je bog podario praveći od njega čoveka. Kako je odrastao on, tako je odrasla i njegova privlačnost.

A rastao je uz Dunav, koji mu postade najbolji drug. Odavao mu je tajne, šaptao mu priče, pomagao pri ulovu, jedrenju, krio ga od ljudi i vetra, od kiše i snega. Života je mnogo voleo reku, iako mu je ona, u velikom povodnju, uzela oba roditelja, a nije stigla ni da ga odgoji baba Persa, koju je potopilo vino kojim je zalud zalivala uvelu dušu. Tako on ostade sam na svetu, u malenoj kući na samoj obali, sa čamcem boje kajsije i svojom lepotom, koja mu, kao i svaka druga lepota, umalo ne dođe glave.

Žene takvu lepotu ne praštaju. Budio je u njima požudu i zabranjene snove. Gledale su na njega kao na neko daleko, nedokučivo blago, zamišljale ga kraj sebe, nemajući hrabrosti da mu priđu i otmu ga od Dunava.

Taj korak učini Ninoslava, bogata Vla'ina, dugih nogu i snažnog poprsja. Bila je žena vlasnika brodogradilišta, al' ne beše udata za njega, već za njegov novac. Zato je Života morao da ostane njena tajna. On je nije odavao, a ona ga je učila svemu što jedna iskusna, jedra žena može da nauči prelepog, osamnaestogodišnjeg dečaka. Života posta njena kratica do sreće, ona tu sreću ne htede lako da izgubi.

A bio je dobar učenik. Učio je brzo, koristeći sve delove tela, osim srca.

Ono je pripalo Željani, kćerki prahovskoga kneza, koja beše sve što njen otac nije. On naprasit, grub, osion, a ona blaga, nežna kao povetarac. Majka duboko verujuća žena, jedna od onih koje sve svoje prepuštaju mužu. Nije se pitala ni za šta.

Željana je znala da izađe na prozor svoje sobe, odakle se video Dunav. Pogledom na reku lečila je setu koja vlada dušama njenih godina. A taj pogled bio je širok koliko i njena želja za životom.

Jednom je reku presekao čamac u kojem je sedeo mladić nestvarne lepote. Pogledi im se sretoše, ona u njemu ugleda bljesak lepote, krik slobode, tajanstvenu snagu koja joj otrgnu srce iz grudi. Zažele da mladić nikada ne ode iz njenog pogleda.

A on je u njoj video neku vrstu tajne koju bi valjalo otkriti, skrivenu dragocenost, neotkriveno blago.

Od toga dana nisu prestajali da misle jedno na drugo. Života je prolazio čamcem ispod Željaninih prozora iz dana u dan, uvek na isti način i uvek u isto vreme. Nekakva golemo sila ih je vukla jedno ka drugome.

Nisu oni bili naivni. Slutili su oni da ljubav koja ih je snašla ne vodi ničemu dobrom, pa su joj se oboje opirali svim silama. Života je bežao što dalje od obale, a Željana je, kao bajagi, maštala o drugim momcima, ali kako je vreme prolazilo, ona sila im je sve više disala za vratom, tražeći od njih da joj se prepuste.

I tako se Željana spustila na reku i popela u Životin čamac.

Više od godinu dana trajala je ta ljubavna plovidba. Zanos u kojem su bili jednak je zanosu košave. Niko i nikada za njih nije postojao, samo njih dvoje, onakvi kakvi su bili. Ceo svet, ceo kosmos, samo njih dvoje. To je valjda ljubav. To, kad ništa drugo i ne postoji. Lepo je to osećanje, ali ne donosi ništa dobro.

A kako je to njihovoj tajnoj ljubavi došao kraj?

Ninoslava se zabrinu. I nju je igra u koju je uvela mladića zamantala, pa joj se srce, kako je vreme teklo, dobro zalepilo za lepog alasa. Nije želela ni sa kim da ga deli.

A Mali, kako je ona zvala Životu, više nije bio razjareni bik. Više je ličio na uplašenog zeca. Zeca koji krije neku tajnu. Izbegavao ju je, izvlačio se na Dunav, posao, na lov.

Lagao je da je bolestan, da ga je napala zaraza, da ga je uhvatio grip, da je tužan. Ninoslava ženski oseti da se Mali odvaja od nje, a približava nekoj drugoj. Ali ko je ta?

Ninoslava nije izdržala. Morala je da proveri.

Jednog predvečerja ona se prikrade njegovoj kući na obali i imala je šta da vidi! Ugleda Životu na Željani usplahirenog kao severni vetar, ali osećajnog kao povetarac. Nikada i nikako se takav nije poneo prema njoj! Dok su njih dvoje raspirivali požar ljubavi, ona se gušila u požudi i ljubomori.

Tu noć nije stigla da zaspi. Strast i mržnja menjale su mesta u njenome srcu takvom brzinom da ne dadoše snu da joj priđe. Kupala se, što u znoju svome, što u onoj tajnoj ženskoj tečnosti koja pokazuje znake da razum popušta, a ludilo nastupa.

Sutradan je ljubomora nagna da isplete mrežu osvete. Javila je knezu s kim mu je kći, i sklonila se sa pozornice baš onako kako se od ognjišta sklanja vešt kuvar koji spravlja čorbu, dodaje joj začina, obogati je sastojcima, zapali vatru i pusti je da se ona sama skuva.

Nije bilo šansi da se tragedija izbegne. Kada je knez zavitlao sekirom, tražeći momkovu glavu, Željana mu prvo ponudi svoju. Majka je sedela po strani i molila se bogu. Otac, naravno, ne beše toliko lud da ubije kćer. On se tobože smiri, obeća joj da će sve biti u redu, ali dade svojim ljudima naređenje da se Života ulovi i da mu se presudi što pre i što tiše.

Čim je video da Željane nema na ugovorenom mestu, Života je znao o čemu se radi. On uskoči u čamac i uputi se ka sredini reke. Ciljao je vreme kada je kraj Prahova prolazila stara rumunska dereglja, kojom je prevožen šljunak za Zemun. On se pope na nju, prethodno potopivši svoj čamac ne bi li poteru naveo na pomisao da se pri begu udavio.

Varka mu je dala dva dana prednosti, ali je znao da se knez neće smiriti dok ne vidi njegovo mrtvo telo. Zato iskoči sa dereglije negde kod Grocke, pa krenu kroz voćnjake, dublje u Srbiju.

Primiše ga monasi na Tresijama. Tu pokuša da dodirne boga, ali ne beše stvoren za to. Nauči dosta od braće koja ga primiše kao svoga. Učili su ga duhovnosti, trpljenju, strpljenju, samoodricanju, ali je u njegovom srcu umesto Svevišnjeg i dalje stanovala žena.

Monasi jesu ozbiljna braća, ali ne toliko hrabra da bi žrtvovala bratstvo radi begunca. Nisu znali od čega beži, ali su znali da ga u manastir nisu dovela čista posla. Iguman, plašljiv čovek, ču od seljaka iz Nemenikuća da je prahovski knez u lovu na momka koji mu je osramotio kćer, pa ljubazno, ali odlučno, zamoli Životu da napusti Tresije. Života se uputi ka Beogradu, a Tresije, mnogo godina kasnije, sprži podivljali požar, koji su, seljaci gladni ljudske nesreće, pripisali kazni zbog skrivanja bludnika iz Prahova.

A Života ostade koliko se moralo u karantinu na Trošarini, na samom ulazu u Beograd, jer je komandant graničara bio poverovao u vest da su se oko Sopota pojavila deca s očnjacima vampira.

Tu je Života prvi put doživeo nesvesticu. Svet mu se bio okrenuo naopako, pa mu zemljani pod dođe nad glavom, a visoki prozor kroz čije je rešetke gledao komade neba padne pod noge. Trajalo je to naopako stanje skoro ceo dan, dovoljno dugo da komandant graničara poveruje da je neznani putnik vampir. Ali očnjaci se ne pojaviše i Života dođe sebi. Tek kasnije se prisetio da je, dok je bio u tom nesređenom stanju, video Željanu kako mu maše sa nekog broda koji tone.

Uglavnom, tih desetak dana ležanja u karantinu spasoše mu život. Knez ču da je napustio manastir, te posla ljude da prevrnu i poslednju kuću u Beogradu ne bi li našli skota koji mu obeščasti kćer. Da su ga našli, tu bi ga i dokrajčili, jer već svima u kneževoj okolini beše mladića navrh glave, pa bi smaknuće dočekali s olakšanjem.

Ovako, oni se vratiše neobavljenog posla, ali da ne bi na sebe primili knežev gnev, oni izmisliše priču kako se mali utopio i kako o tome mogu da svedoče svi sa rumunskog šlepa koji je terao šljunak za Zemun. Niko od posade rumunskog šlepa nije imao ništa protiv tog lažnog svedočenja, što je i razumljivo, jer je svako od njih dobio po dva groša od uznemirenih progonitelja.

„Pao je u vodu... Pokušali smo da ga izvadimo... Vir ga je povukao nadole...“

Sakriven lažnim iskazima, Života izađe iz izolacije, bez znakova vampira u sebi, i uputi se ka Dunavu. Njemu je jedino verovao.

Došao je do Dorćola. Tu je prvo životario kao kakva životinja, a onda poče da pomaže alasima u pletenju mreža i u ribolovu. Od njih je jednog usranog dana i čuo kako su im neki Rumuni ispričali da se pre nekoliko dana u Dunavu udavila kći prahovskoga kneza, koja je u oproštajnom pismu napisala da ide da se na dnu reke sastane sa svojim mrtvim draganom.

Tad njegov život izgubi smisao, ali dobi drugi tok.

Dorćol nije najbolje mesto na svetu, ali je jedno od onih koja primaju otpadnike bez suvišnih pitanja. Takvim mestima zagarantovan je napredak. Pored njega su prolazili ljudi, žene, deca, psi, mačke, ptice, ribe, vetrovi, kiše, snegovi, vojske, ulazili i izlazili poslovi, on se vukao sa jednog na drugi kraj Dorćola, znajući da je boravak na ovome svetu

privremen i da će se kad-tad preseliti tamo gde ga čeka njegova Željana.

Ali život ne bi bio život da nije nepredvidljiv. Tako se i Životi karte otvoriše na neki nov, najmanje očekivan način. Nije prošlo mnogo vremena u smucanju po napuštenim barkama, vlažnim podrumima i poluzavršenim kućama, on dobi šansu da podigne svoj dom. I to tu... U Solunskoj ulici. Na broju 28. Da... kod tih jablana...

TREĆE POGLAVLJE

u kojem se gradi jedna kuća i spasava jedan život

Života je svoju kuću podigao u Solunskoj ulici, i to baš između dva stara jablana što su parali nebo nad glavama onih koji nemaju krila. Novac za građu mu je dao stari Joakim Štrajh, trgovac, Jevrejin sa Dorćola, jedan od onih bogataša kojima ceo život prođe u zabludi da čovekova sreća zavisi od broja zlatnika u sefu.

Kućica beše prizemna i nekako sitna, a od ostalih istih takvih kućica ova Životina se izdvajala zbog malog, ljupkog trema. Odatle se ulazilo u predsoblje veliko tek toliko da se u njemu zimi skine gunj, a leti odloži štap za pecanje. Iz predsoblja se ulazilo u sobu u kojoj je Života trošio svoje retke dokone sate, što sedeći okrenut licem ka napukloj ikoni Majke božje iz čijih ruku isijava lice maloga Hrista, bucmastijeg i okruglijeg od onih sinova božjih koje ljubitelji umetnosti mogu videti na zapadnim svetim slikama, što spavajući uronjen u san u koji mu je redovno dolazila Željana, a iz kog je svako buđenje bilo bolno i preteško.

I to bi bilo sve od Životinog kućerka da mu dunder, neki Crnotravec, sa dobroćudnim osmehom na preplanulom

licu, nije predložio da na drugoj strani sobe podigne lažni zid iza kog bi se nalazila mala, tajna prostorija.

„Zlu ne trebalo“, namignuo mu je Crnotravac. „Da možeš da se skloniš, ne dao bog, od kakve nevolje!“

Nije bila tajna čime je to Života zaslužio da mu bogati trgovac podigne dom. On je Joakimovu kćer spasio sigurne smrti, a Jevrejin se zahvali alasu na ovakav raskošan način. Ali, da mu ne uđe u naviku, dade mu tačno onoliko novaca koliko je trebalo da završi, ono što zovu, grube radove, jer kad ugleda kako kuća u Solunskoj dobija lepe konture, u njemu se probudi neka ljubomora, te matori dođe sebi, pa brže-bolje zaustavi doniranje ovoga projekta i vrati se u onaj tvrdičluk iz kojeg je, pritisnut strašnom nesrećom, na trenutak izašao.

Međutim, Životi i nije trebalo više od onoga što je dobio. Njemu je bilo dovoljno da ne kisne i da se ne smrzava. I što je još važnije, nije više morao nikoga da moli za konak. Ovak, udari i poslednji crep na krov kućerka i, ne bez ponosa, napisao svoje ime na drvenoj kapiji koju mu kao poklon izrezbari jedan prečanin, što ga je često prebacivao preko Dunava, uglavnom za sitan novac. Nekoliko dana kasnije, na njegovo čuđenje, dođoše ljudi iz opštine i staviše mu na kuću limenu tablu na kojoj beše upisan broj dvadeset i osam. U početku je ovaj broj u njemu izazvao neku vrstu nepoverenja, čak i straha, pa ga je, vraćajući se iz ribolova ili marine, zaobilazio kao što se zaobilaze nadgrobni spomenici, ali kasnije, kad se saživi sa njim, broj uli u Životu osećanje važnosti, dokaz da je čovek, ljudsko biće, jer imati broj značilo je da vas svet uvažava, da postoji neki sled u kome ste i vi neki činilac. Od tada pa do dana današnjega, i pored ratova, bombardovanja, požara, bolesti, promena režima, rušenja, zemljotresa, eksproprijacija, nacionalizacija,

privatizacija, restitucija, pljački i ostalih potresa normalnih za gradove poput Beograda, Životina kuća u Solunskoj ulici ima taj isti broj. Dvadeset osam.

Nije bila tajna ni da je Rahela, kako se zvala Joakimova kćerka, bila sklona samoubistvu. O tome se govorilo ispo-tiha, jer je ta nastranost, zarad ljudske gluposti, sa sobom nosila i debeo sloj sramote. Da bi je zaštitili od tog srama, jer ljudima je Rahela bila draga, svako ko bi je pominjao obično bi dlanom okrenuo dva-tri puta oko uveta, baš onako kako se to čini kada se bez reči opisuje čovek koji je sišao s uma.

Međutim, malo pismeniji i načitaniji ljudi nisu verovali tako jednostavnom objašnjenju, već su bili uvereni da Rahe-lu nešto neodoljivo vuče u smrt, a da ona tome nečemu ne ume da pruži otpor. Tako joj je život bio obeležen pokušaji-ma da napusti ovaj svet, ali joj je to teško polazilo za rukom, pa se svaki od tih pokušaja završavao neuspešno.

Nije čoveku dato da zna da li je nešto što je učinio greh ili ne. On radi po svojoj savesti, duboko uveren u svoje dobre i plemenite namere, ali su posledice njegovog delanja uglav-nom suprotne od očekivanih.

Tako je i Joakim mislio da sve ono što radi, radi za dobro svoje jedinice Rahele, koju je dobio kasno, toliko kasno da je njegova supruga Eli izdahnula u trenutku kada se iz njene utrobe pojavilo ovo nesrećom praćeno dete. A Rahela je odras-tala uz oca, koji je odsustvo majke pokušavao da nadoknadi viškom strogosti. Slep za duhovno, a opsednut sticanjem, Joakim Štrajh nije uviđao da njegova mala Rahela izrasta u devojku one lepote koja za sobom često donosi nevolje.

Tako i bi. Stari trgovac se uortači sa Jorgosom Butari-jem, stamenim i krupnim mladićem, netipične visine za Grke, nemirnih očiju i kose sastavljene od hiljade malih kovrdža. Jorgos je nekoliko puta odlazio za Beč, pa se vraćao

u Beograd, svaki put donoseći poklone što starom Joakimu, što Raheli.

Jorgos nije bio ženskaroš, a ni razvratnik, a sve i da jeste, ne bi mu se isplatilo da uđe u bilo koju vrstu nesporazuma sa Joakimom, s kojim je imao odlično upakovan posao i izuzetnu materijalnu korist. Zbog svega toga eventualna ljubavna avantura sa dvanaest godina mlađom kćerkom njegovog poslovnog partnera nije imala ni smisla, ni morala, a ni koristi, pa mu nije padala na pamet ni u najpijanijim noćima. Možda baš zbog toga nije bio u stanju da primeti kako mu se Rahela, kako je vreme donosilo svoje, približavala sa sve većom radošću i nadahnućem, kako je njeno obraćanje postajalo sve prisnije, kako je prelazilo onu granicu koju su zacrtale ljudske norme, i kako je iz nje izbijao žar, karakterističan za one kojima srce uzima od pameti, kao što more uzima od neba.

I onda na scenu stupa sudbina! Njoj nikada nije mrsko da se poigra sa zaljubljenim dušama, pa odluči da Jorgosa, radi nezavršenih carinskih papira, prisili da ostane u Beogradu na mesec dana bez prelaska granice. Joakim, više iz koristi nego iz dobrodošlice, ponudi Jorgosu smeštaj u njihovoj kući po mnogo prihvatljivijoj ceni od one koju bi imao u nekom konaku.

Koliko je Rahela bila srećna na početku Jorgosovog boravka u njihovoj kući, toliko je njegovo prisustvo u kasnijim danima postajalo sve teže i nepodnošljivije. Jer ljubav nikad ne ostane u svom osnovnom, blaženom obliku. S vremenom ona se uvek izvitoperi u nešto sasvim drugo, često suprotno, a to obično bude bol. Ljubav i bol, to su dva pola istog osećanja.

I dok ga je prvih dana zaneseno posmatrala, slušajući mu glas, smeh, disanje, kako je vreme odmicalo, on joj posta teret.

Ali taj teret nije dolazio iz pomisli da njena ljubav nikada neće biti uzvraćena. Nije ona bila glupa. Ona je to znala i pre no što se zaljubila u Jorgosa, ali je baš to davalo dodatnu snagu njenoj ljubavi, već je taj teret izlazio iz saznanja da Jorgos nema one osobine koje mu je ona pripisivala u svojim maštanjima.

Devojke u njenim godinama su čudne. Što su bliže ljubavi, to ih ona sve više odbija. Počela je da ga mrzi, da mu se duri, da bude drska i osiona. Ta je mržnja rasla kako je shvatala da on to ne primećuje, kao što nije primećivao ni njenu ljubav. Na kraju, jedva je čekala dan da on ode iz njenog života.

Kako ju je bog obdario slikarskim talentom, tako je njena soba bila puna crteža, skica i škrabotina koje su plavile ormar, nahtkasnu, radni sto, prekrivale pod, završavale u najtamnijim uglovima njene sobe. Svako to malo delo bilo je ogledalo njene uzavrele duše i lomljivog srca.

Poslednja serija tih crteža bila je posvećena njoj i Jorgosu. Na svima njima oni su bili zajedno, srećni, nasmejani i veseli. Na nekima su zajedno u šetnji, na nekima u šumi, na ulici, u pozorištu. Na jednom od njih ona se osmeli i nacrtala njih dvoje pred oltarom. Tu je sliku najviše volela.

U jednom nastupu besa ona htela da je podere. Jedva ga nađe među tolikim papirima, a onda se u njoj prelomi, sav njen bes pretvori se u veliku tugu, a velika tuga u suze. Spusti crtež pod prozorom i baci se na krevet, zaronivši glavu u jastuk. Ležala je tako do jutra.

Beograd je pun vetrova. I onih velikih, strašnih, zimskih vetrova, što dolaze iz daljina, pa sa svakim pređenim kilometrom postaju sve jači i hladniji, kao da sa sobom kupe neko nezadovoljstvo i jed sa namerom da ga prospu po belome gradu, ali i onih malih, iznenadnih vetrova, koji

napadaju grad naprasno i mučki, bez razlike, i leti i zimi, ulaze u dorćolske sokake kao hajduci, pa se u njima zaglave tražeći put napolje. Obično podivljaju, pootvaraju sve kapke i prozore na onim kućama gde su ih domaćini zaboravili zatvoriti, ulaze nenajavljeno u njihove sobe, kujne, kupatila i tamo naprave pravi džumbus, ostavljajući iza sebe prevrnute stvari, prosutu kafu i razbacanu štampu.

Rahela je volela da zaključava vrata pri svakom izlasku iz sobe, a ključ je čuvala u tašnici boje kestena, od koje se nije razdvajala. Međutim, ponekad je znala ostaviti prozor otvoren, da joj vazduh osveži sobu. A taj prozor gledao je na ulicu.

Da stvar bude gora, ona poslednja slika, na kojoj Jorgos i ona stoje pred oltarom sa cvećem u ruci, osta na vrhu njenoga stola na svega desetak centimetara ispred otvorenih prozorskih kapaka. Iznenada, jedan od onih ludih vetrova uleti u Noćajsku ulicu, pobaca oko sebe otpatke, uđe u Rahelinu sobu tresnuvši krila prozora o ragastove, razbaca stvari nabacane na stolici pored prozora, pobaca papire na njenome stolu na kome su stajali crteži posvećeni gostu iz Grčke, obori svećnjak nad kojim je Rahela noćima bdila misleći o Jorgosu i o tome šta sanja, te konačno pronade put napolje, povukavši sa sobom poslednju sliku koju je Rahela čuvala kao najdublju tajnu svoga srca.

Slika pade tačno pred Jorgosove noge. Rahelin otac je stajao pored njega zbunjen naglim udarom vetra. Jorgos podiže sliku. Rahelina umetnička žica bila je dovoljno jaka i izražena da su obojica prepoznala junake tog malog remek-dela. I baš u tom trenutku, iz pravca Kalemegdana, naiđe Rahela. Trenutak kad je videla kako otac i Grk gledaju u njenu duboku tajnu beše jedan od onih kada bi svaki čovek najradije pozeleo da se zemlja pod njim otvori i da ga proguta. Ona

preblede, zakoprca očima, tiho vrisnu, ugrize se za usnu i bezglavo otrča nizbrdo, ka Dunavu. Jorgos se okrenu, htjede da krene za njom, ali otac po ko zna koji put napravi grešku uhvativši svog gosta za ruku, smirujući ga.

„Ne brinite, kolega. Mladost – ludost. Proći će je.“

Jorgos nije bio baš siguran u to. On se okrenu i dozva je po imenu, ali ona je već prešla Dušanovu ulicu i nestala među kućercima ispod nje.

Pet minuta kasnije, skočila je u Dunav, na mestu gde je zapuštena separacija napravila hrid. Prošla je kroz srušenu ogradu, prišla ivici reke i bez razmišljanja svoje telo predala Dunavu. Vir je nemilosrdno usisa u sebe. Njen skok u vodu bio je toliko odlučan da iz sebe nije pustila ni glasa. Dok se prepuštala velikoj reci, ona shvati da je celoga života živela za ovaj trenutak!

Ko zna koliko je spavala kad je na vrata kupea ušao mali žuti pas. Voz je stajao na stanici, nemajući nameru da krene u belinu koja ga je okruživala. Mali žuti pas bio je sličan svim dorćolskim lotalicama, ali imao je neke posebne oči koje su ga odvajale od ostalih pasa, a nju podsećale na nekoga, ali nije znala na koga. Pas bez pitanja sede pored nje, uvali svoje dupence kraj njenih kukova a glavu namesti da ga ona mazi.

„Ti si Rahela?“, upita je pas odmah krećući na stvar. Njoj bi normalno što pas govori.

„Jesam.“

Pas se okrenu ka prozoru.

„Ti si sa Dorćola? Iz Beograda?“, upita i zavrte repom.

„Jesam.“

„Pa onda bi trebalo da znaš mog druga Miću.“

„Ne znam nikoga pod tim imenom.“

„Eh, kako ne znaš. On stanuje dole u Solunskoj, to je bližu tebe.“

Raheli nije bilo jasno kako joj je to uopšte moglo pasti na pamet, ali je ipak postavila takvo glupo pitanje.

„Možda se on nije ni rodio kad sam ja živela.“

„Možda“, odgovori pas. „Možda ga ti nisi ni upoznala. Ali znaš njegovog dedu... on te je spasao.“

Rahela se potpuno zbuni. Pogleda u psa, ovaj joj namignu.

„Jeste, jeste, šta me gledaš, znam ja... on te spasao. Mićin deda.“

„A zašto bi, moliću, mene neko trebalo da spase?“, upita ona ženski drsko.

„Ha-ha“, nasmeja se pas. „Kako zašto? Pa nisam ja skočio u Dunav, nego ti. Znaš onaj čudak što spava međ' čamcima na obali... je l' znaš?“

Rahela klimnu glavom. Svi su znali tog čoveka.

„E, sad će on doći po tebe, ne brini ništa... zato voz i ne ide. Čeka da te taj čovek spase“, reče pas, skoči sa sedišta i izlete u hodnik voza. Rahela sklopi oči. One se ispuniše belinom. Udahnu duboko i smireno. Oseti da lebdi.

Odjednom je neko divljački i silno povuče za kosu. Bol joj strese telo. Kroz vodu ona ugleda ruke onog snažnog čoveka kako je obuhvataju oko pasa, kako je vuku nagore, kako se pod njom razbežaje šarani i kečige, kako joj voda i mulj ulaze u usta, kako je vir vuče ka dnu, kako je onaj silni čovek okreće na leđa, kako je odmiče od mesta na kome Dunav divlja, i kako je sa dva snažna zamaha izbacuje na površinu. Ona oseti vazduh. Snažni čovek je stavi na leđa. Gledala je u plavo nebo, a čula je vrisku s obale. Po licu joj je igralo sunce. Osećala se slobodnom!

Nakon deset dana vođenja iscrpne istrage, inspektor Radišić zatvori ovaj slučaj davljenja i spasavanja, nepobitno utvrdivši da je Rahela Štrajh (18) pokušala da izvrši samoubistvo i da se odbacuju sve sumnje u bilo kakvo nasilje, a devojčin otac odluči da Životi Jankoviću, čoveku koji joj je spasao život, za nagradu izgradi kuću na obali reke.

Računao je da će mu to onaj odozgo, na neki način, jednoga dana vratiti.